

З історії однієї знахідки...

У далекому 1946 році від приватної особи до Сумського художнього музею надійшло вишукане жіноче погруддя з мармуру, яке нині перебуває у постійній експозиції. Науковці музею визначили його як твір невідомого російського скульптора XIX ст., портрет невідомої. Сумно дивитись на красиву річ без автора у музеї – в науковій установі, де експонати зберігаються, вивчаються та досліджуються. У підручниках з культури та мистецтва за радянських часів автори подібних творів завжди замовчувалися, про них можна було довідатися хіба що із скупі інформації в словнику Брокгауза та Ефрона. Ідейний зміст цих творів був з так званім «буржуазним відтінком», тому й атрибутувати їх було дуже складно. Стосовно автора погруддя були різні припущення, науковці зверталися й до фахівців провідних російських музеїв, але безперечних доказів ніхто не надавав.

Але нещодавно, завдяки більш відкритій інформації в Інтернеті, вдалось установити прізвище невідомого скульптора. Так, серед численних предметів, які у різні часи вироблялися на чавунно-ливарному заводі в Каслі (нині Челябинської області), виявилась і наша «красуня», відлита наприкінці XIX ст. з мармурової моделі скульптора німець-

кого походження Баха Романа Івановича (1819, Рига – 1903, Петербург), батька

п'ятох відомих художників, скульпторів та архітекторів. Роман Іванович – випускник Петербурзької академії мистецтв, його вчителями були академіки П.П. Уткін та І.П. Віталі. Бах робив портрети історичних діячів, алегоричні та релігійні композиції, а працював директором та головним художником на бронзоливарній фабриці Р.Я. Кохуна та торгівельній фірмі «Нікольса і Плінке» в С.-Петербурзі за спеціалізацією в галузі пластики малих форм і декоративно-ужиткового мистецтва. Усі його значні роботи були збережені сином та передані до музею Академії мистецтв.

У 1860 р. Бах Р.І. виконав два вишукані парні жіночі образи-алегорії: «Весна» і «Літо». Остання зберігається в Сумському художньому музеї. Ці твори за стилістичними ознаками представляють академічне мистецтво, яке особливо цінувалося у культурно-художньому світі. Пізніше, у 1879 р., Микола Романович, повторив образ «Весни» з композиції батька. Взагалі, академічні митці часто зверталися до відтворення жіночої краси, яка асоціювалася з квіткою, тому й назви були відповідними. Серед скульптурних зразків французького мистецтва 2-ї пол. XIX ст. в музеї зберігається порцелянова (бісквіт, що нагадує мармур) «Флора» Жана-Батиста Карпо.

На Каслінському чавунно-ливарному заводі, заснованому в 1747 р., виробляли більш дешевий сплав чавуну, який складався із заліза та високого вмісту вуглецю. Саме з цього сплаву робили кабінетну скульптуру, архітектурні деталі, речі з декоративно-ужиткового мистецтва (кам'яні, свічники, посуд, номерні знаки для будинків, чавунні вази, художні корпуси для годинників, рамки для фотографій, попільнички). Крім творів провідних російських скульпторів, Каслі випускав речі за моделями відомих європейських скульпторів, а також за зразками Берлінського ливарного заводу. Власну популярність отримала й кабінетна скульптура Мефістофеля (експонується в музеї) та Дон Кіхота з книгою (є в Охтирському краєзнавчому музеї) француза Жоржа Готьє (1811-1872). Звісно, що це виробництво цінується менше через малу пластичність і схильність до крихкості при навантаженні.

Таким чином, ще один витвір мистецтва з Сумського художнього музею ім. Никанора Онацького, мармурове алегоричне погруддя «Літо» (1860) Р.І. Баха, отримало свого автора, справжню назву та дату створення.

Надія ЮРЧЕНКО,
мистецтвознавець,
директор Сумського художнього музею